

בג"צ 341/84

1. מאיר זוהר ת.ז. [REDACTED]
מרחוב [REDACTED]
 2. האגודה לזכויות האזרח בישראל
עמותה שכתובתה הרשומה היא
רחוב עשרניחובסקי 32, ירושלים
- שניהם ע"י באי-כוחם עורכי-הדין -
ד"ר דוד קרעמר ו/אוליאורית דניאל
ו/או יהושע שופמן שכתובתכם למסירת
כתבי בית-דין היא:
משרד עו"ד ל. דניאל, רחוב הלני המלכה
1, ירושלים

ה ע ו ת ר י ט

נ ג ד

1. ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה

2. שר הפנים והמשטרה

3. נציב שירות בתי הסוהר

כולם ע"י פרקליטות המדינה, משרד
המשפטים, ירושלים

ה מ ש י ב י ט

ע ת י ר ה

לצו על תנאי המכוון אל המשיבים והדורש מהם לבוא וליתן טעם:

1. מדוע לא יצהיר בית משפט נכבד זה שעל המשיבים, או מי מהם, לעשות סידורים מינהליים וטכניים מתאימים שיאפשרו לעותר מס' 1, המרצה עונש מאסר בכלא מעשיהו, ולאסירים ולעצירים אחרים הזכאים לכך, לבחור בבחירות לכנסת ה-11 שתיערכנה ביום 23.7.84.
2. מדוע לא תוציא המשיבה מס' 1 הוראת שעה לפי סעיף 14(ג) לחוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב), תשכ"ט-1969 שתאפשר לעותר מס' 1 ולאסירים ועצירים אחרים הזכאים לכך, לבחור בבחירות לכנסת האחת-עשרה שתיערכנה ביום 23.7.84;

מדוע לא יפעיל המשיב מס' 2 את סמכותו עפ"י סעיף 145(א) לחוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב), תשכ"ט-1969 ויוציא תקנות שיקבעו סדרים לפיהם יאופשר לעותר מס' 1, ולאסירים ולעצירים אחרים הזכאים לכך, לבחור בבחירות לכנסת ומדוע לא תיתן המשיבה מס' 1 המלצתה או הסכמתה לתקנות אלה;

4. מדוע המשיבים, או מי מהם, לא יעשו את הסידורים הדרושים כדי להסיע ביום הבחירות את העותר מס' 1, ואת אסירים ועצירים אחרים הזכאים לבחור בבחירות לכנסת, לקלפיות אשר רשימות הבוחרים הקשורות אליהן כוללות את שמותיהם;

5. מדוע לא יפעיל המשיב מס' 2 את סמכותו עפ"י סעיף 36 לפקודת בתי הסוהר (נוסח חדש), תשל"ב-1972 לתת לעותר מס' 1, ולאסירים ועצירים אחרים הזכאים לבחור בבחירות לכנסת, חופשה מיוחדת ביום 23.7.84 כדי לאפשר להם לבחור בבחירות לכנסת האחת-עשרה.

כמו כן מתבקש כבוד בית המשפט לקבוע תאריך מוקדם לשמיעת העתירה כדי שלא תסוכל העתירה מחמת סמיכות הדיון בה ליום הבחירות.

1. ואלה נימוקי העתירה:

(א) העותר מס' 1 (להלן - העותר) הוא אזרח ישראלי, שנולד ביום [REDACTED]

(ב) לפי סעיף 5 לחוק יסוד: הכנסת יש לעותר זכות לבחור בבחירות לכנסת האחת-עשרה שייערכו ביום 23.7.84.

(ג) העותר רשום בפנקס הבוחרים, באזור קלפי מס' 395, חיפה.

2. (א) האגודה לזכויות האזרח בישראל, שהינה העותרת מס' 2 (להלן - האגודה) הינה עמותה רשומה שמטרתה קידום והגנתן של זכויות אזרח בישראל.

(ב) בין זכויות היסוד עליהן מעוניינת האגודה להגן נמנית זכותו של אזרח לבחור בבחירות לכנסת.

3. (א) בנובמבר, 1983 הורשע העותר בעבירה בבית המשפט המחוזי בחיפה ונדון ל-20 חדשי מאסר בפועל.

(ב) העותר מצרף את עונש המאסר בבית כלא מעשיהו.

(א) בגלל מאסרו ימנע מן העותר לגשת לקלפי באזור מגוריו ביום הבחירות ולכן לפי ההסדרים הקיימים יוכל לממש את זכותו הבסיסית לבחור בבחירות לכנסת האחת-עשרה.

(ב) האילוץ השלטוני המוטל על העותר והמונע ממנו לממש את זכותו לבחור בבחירות לכנסת אינו מיוחד לעותר; אילוץ זה קיים לגבי כל אזרחי ישראל בני 18 שנה ומעלה הרשומים בפנקס הבוחרים ושהיו במאסר או במעצר ביום הבחירות.

5. (א) העותרים טוענים שזכות היסוד של אזרח לבחור בבחירות המעוגנת בסעיף 5 לחוק יסוד: הכנסת, שהינה חלק מחוקתה של מדינת ישראל, איננה ניתנת לשלילה ע"י הסידורים הטכניים לקיום הבחירות שנקבעו בחוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב), תשכ"ט-1969.

(ב) חוק יסוד: הכנסת מכיר רק באפשרות אחת להגביל זכותו של אזרח לבחור בבחירות לכנסת - שלילת הזכות ע"י בית משפט עפ"י חוק מיוחד. אין כיום חוק המסמיך בית משפט לשלול את הזכות לבחור (להבדיל מן הזכות להיבחר) וממילא לא נשללה זכותו של העותר, או של כל אסיר או עזיר אחר, לבחור בבחירות. עמד על כך כבוד השופט אלון בפסק-דינו בבג"צ 378/81 עד"י ל"ב(3) 673, כשאמר:

"לכל אדם באשר הוא, הממלא את החוק, הזכות להשתתף בבחירות לכנסת. אין צריך לוטר, שזכות זו לא נשללה בחוק מאדם, המרצה עונש מאסר" (שם, בעמ' 674-675).

(ג) מטרת חוק הבחירות לכנסת היא לקבוע את הפרטים ליושום שיטת הבחירות שעוגנה בסעיף 4 לחוק יסוד: הכנסת. יש להניח כי בקובעו את הפרטים הללו ביקש המחוקק לתת תוקף לזכות היסוד לבחור שנקבעה בסעיף 5 לחוק היסוד, לא לסייגה או לשלולה.

6. (א) סעיף 7 לחוק הבחירות לכנסת קובע: "כל בוחר רשאי להצביע רק בקלפי אשר רשימת הבוחרים הקשורה אליה כוללת את שמו; הנראה זו לא תחול על מי שמצביע לפי פרקים ט' או י'".

(ב) פרקים ט' י' לחוק קובעים סייגים לכלל האמור בסעיף 7 המיועדים לאפשר לארבעה סוגי בוחרים המנועים להצביע לקלפי במקום מגוריהם

ביום הבחירות, לממש את זכותם לבחור מחוץ לאזור הקלפי: חיילים, סוהרים, שוטרים ומלחים.

(ג) בחוק עצמו אין הוראות המאפשרות לאסירים ולעצירים המנועים מכוח אילון שלטוני להגיע לקלפי באזור מגוריהם ביום הבחירות לבחור.

(ד) העותרים טוענים שלאור ההנחה שחוק הבחירות בא ליישם את הוראות חוק היסוד, ולא לסייגן, אין לפרש את שתיקתו של חוק הבחירות בעניין אסירים ועצירים כהסדר שלילי, אלא כלקונה הטעונה להשלמה.

(ה) העותרים טוענים וטוענים כי הלקונה האמורה ניתנת להשלמה ע"י סידורים מינהליים וטכניים שייקבעו ע"י המשיבים. לביסוס טענתם זו מסתמכים העותרים על פסק-דינו של כבוד השופט אלון בבג"צ 378/81, פד"י ל"ה(3), 673. בהתייחסו לטענה בדבר זכות הבחירה של אסירים אמר השופט אלון:

"נראה לי, כי כאשר מדובר בזכות כה יסודית כזכות הבחירה לבית המחוקקים, וכשלפי הוראת חוק יסוד: צריך שהבחירות לכנסת תהיינה כלליות, מן הראוי, שהשטירה על קיומה של זכות זו תבוא על הסדרה, אם ע"י הוראה בפרקים ט' ו-י' שבחוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב) בדבר בחירות בקרב חיילים, שוטרים ובכלי שיט) ואם ע"י סידורים מינהליים וטכניים מתאימים" (שם, בעמ' 675; ההדגשה איננה במקור).

(א) העותרים טוענים כי הסמכות שניתנה בסעיף 145 לחוק הבחירות לכנסת למשיב מס' 2 לתקון תקנות, לפי המלצתה או בהסכמתה של המשיבה מס' 1, ולמשיבה מס' 2 להוציא הוראת שעה, בעניין" הכנת הבחירות הנהלתן וקביעת תוצאותיהן" מייפה את כוחם לקבוע את הסידורים המינהליים והטכניים המתאימים שיאפשרו לאלה המנועים מכוח אילון שלטוני, להגיע לקלפי באזור מגוריהם, לממש את זכותם לבחור.

(ב) העותרים טוענים שיש דרכים שונות להשלמת הלקונה בחוק הבחירות בדבר זכות הבחירה של אסירים ועצירים: ניתן לקבוע סידור הדומה לסידור שנקבע בתוק לגבי חיילים וסוהרים, ניתן לתת לאסירים ולעצירים חופשה וניתן להסיע אסירים ועצירים לקלפיות באזור מגוריהם, העותרים טוענים שמתפקידם של המשיבים למצוא את הדרך המתאימה שתאפשר לאסירים ולעצירים לממש את זכותם לבחור (דרך זו יכולה, כמובן, להיות שילוב של אמצעים, כגון הסעתם של חלק מן האסירים ומתן חופשה לאחרים).

העותרים טוענים שפירוש חוק שאיננו מחייב את המשיבים לקבוע את הסידורים הטכניים והמינהליים לאפשר לאסירים ולעצירים לבחור מביא לכמה תוצאות בלתי מתקבלות על הדעת:

1. הרשות המבצעת יכולה לעצור אנשים סמוך למועד הבחירות וע"י כך למנוע מהם לבחור;

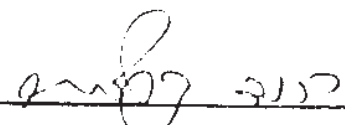
2. הרשות המבצעת יכולה להפלות בין אסירים ולתת חופשה מטאסר ביום הבחירות רק לאסירים המתכוונים להצביע עבור מפלגות מסויימות.

(ב) העותרים מדגישים שאין בפיהם טענה שהמשיבים מס' 2 או 3, או כל גוף אחר ברשות המבצעת, מתכוונים לפעול בדרך האמורה בס"ק (א). טענתם היא שפירוש חוק הפותח פתח לרשות המבצעת למנוע השתתפות בבחירות איננו פירוש סביר.

9. (א) העותרים ערים לכך שעתירות של אסירים בדבר זכותם לבחור נדונו בעבר בבית משפט נכבד זה ונדחו על ידו (בג"צ 215/59 פד"י י"ג 1703; בג"צ 269/69 פד"י כ"ג (2) 233; בג"צ 378/81 פד"י ל"ה(3) 673). העתירה האחרונה שנדונה היתה בבג"צ 378/81. אותה עתירה נדחתה על הסף משום האיחור הרב בהגשתה. כבוד השופט אלון אמר אמנם שלפי תקדימים קודמים דינה של העתירה להיזחזח גם לגופה אך אם הביע את דעתו כי "ייתכן שמקום יש לחזור ולעיין בגופה של שאלה זו, שהרי מדובר באחת מזכויות היסוד של האזרח ובהוראות חוק-יסוד הכנסת, שלפיה הבחירות הן כלליות..." (שם, בעמ' 674; ההדגשה במקור).

(ב) העותרים טוענים שלאור הסנעותו של המחוקק מתיקון חוק הבחירות לכנסת כדי להשלים את הלקונה בדבר זכות הבחירה של אסירים ועצירים על בית המשפט הנכבד לחזור ולעיין בגופה של שאלה זו, ולתת סעד שיאפשר לעותר מס' 1, ולאסירים ועצירים אחרים, לממש את זכותם לבחור המעוגנת בסעיף 5 לחוק יסוד: הכנסת.

לאור האמור לעיל מתבקש כבוד בית המשפט להוציא צו על תנאי כמפורט לעיל.

ד"ר דוד קרצמר, עו"ד
ב"כ העותרים